

Nkoo / ነኩኩ ነ'ኩ

latinisatsioon: KNAB 2012

Nkoo (mandingo keeltes 'ütlen') on Solomana Kante 1949. a loodud ühismandingo keel ja sellele vastav kiri. Kiri on tähestikuline, seda kirjutatakse paremalt vasakule. Kiri on levinud Guineas ja Elevandiluurannikul, veidi ka Malis. Keel ühendab endas malinke, djula, bambara jt mandingo keelte jooni.

I. Põhimärgid

1	l	a	8	ባ	n'	15	†	r ^F	22	Δ	m ^L
2	o	e ^A	9	F	b ^C	16	‡	rr	23	ḡ	ny ^M
3	Y	i	10	ቸ	p	17	□	s ^G	24	ገ	n
4	^	ε	11	b	t	18	∇	gb ^H	25	ከ	h
5	u	u ^B	12	ፍ	j ^D	19	ፑ	f ^I	26	፳	w
6	o	o	13	1	c ^E	20	ከ	k ^J	27	ፄ	y ^N
7	ፊ	o	14	፳	d	21	ከ	l ^K			

^A Treemaga o = ö [ə].

^B Treemaga u = ü [y].

^C Ülapunktiga F = bh.

^D Ülapunktiga ፍ = z; klassikaline vorm ፈ.

^E Ülapunktiga 1 = zh [ʒ]; klassikaline vorm ፈ.

^F Ülapunktiga † = ř [ʀ], klassikaline vorm †.

^G Ülapunktiga □ = sh [ʃ].

^H Ülapunktiga ∇ = g, treemaga ∇ = kp,
ülakriipsuga ∇ = gh.

^I Ülapunktiga ፑ = v.

^J Ülapunktiga ከ = kh.

^K Nasaaltooni järel T = ĩ.

^L Ülapunktiga Δ = mh.

^M Nasaaltooni järel ḡ = ḡ, ülapunktiga ḡ =
nh.

^N Ülapunktiga ፄ = yh.

II. Muud märgid

1	-	- (lühike kõrge toon)
2	~	~ (lühike madal toon)
3	·	· (lühike tõusev toon)
4	^	^ (pikk langev toon)
5	γ [→]	˘ (pikk kõrge toon)
6	~	˘ (pikk madal toon)
7	γ [↖]	˘ (pikk tõusev toon)
8	.	ŋ (nasalisatsioon)
9	'	' (kõrge tooni ülakoma)
10	˘	˘ (madala tooni ülakoma)
11	2	õ (pool-o)
12	˘	ü (häälumatu vokaal sõna keskel)

- 13   ÷   , (koma)
14   ¯   ! (hüüumärk)

III. Numbrid

0 0, 1 1, 2 2, 3 3, 4 4, 5 5, 6 6, 7 7, 8 8, 9 9.

Hääldus

c [tɕ], **j** [dz], **n'** [ŋ], **ny** [ɲ], **rr** [r̄], **y** [j].

Märkused

1. Ladina tähestikus on variatsioonid: **c** = ch, **ɛ** = e, è, **ny** = ñ, **ɔ** = o, ò, ö.
2. Osaliselt on nkoo latinisatsioon traditsiooniline, osa märkide vasted aga on KNABi jaoks loodud, nt *ö, õ, ř, ü, ů, zh*, toonimärkide ja nasalisatsiooni tähistus. Toonimärgid käivad vokaalitähe peale, nasalisatsiooni tähis vokaali järele, nt *ko meŋ k'ã kē*.

Allikad

1. *N'Ko alphabet*. — Wikipedia, en.wikipedia.org, 2012-10-14.
2. *N'Ko*. — Omniglot, <http://www.omniglot.com/writing/nko.htm>, 2012-10-14.
3. N'Ko Institute of America, <http://www.nkoinstitute.com/>, 2012-10-14.
4. www.kanjamadi.com.